

I. ULUSLARARASI
BALKANLARDA
TÜRK DİLİ
VE EDEBİYATI
ARAŞTIRMALARI
SEMPOZYUMU

I. INTERNATIONAL
SYMPOSIUM ON
TURKISH LANGUAGE
AND LITERATURE
STUDIES IN THE
BALKANS

BİLDİRİLER
KİTABI

PROCEEDINGS
BOOK

20-21.05.2021

EDİTÖRLER / EDITORS

Doç. Dr. ATIF AKGÜN

Doç. Dr. ALPAY İGÇİ

Doç. Dr. ERTUĞRUL KARAKUŞ

Ege Üniversitesi Yayınları

Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü
Türk Dil Kurumu
Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları (BALTED)

**I. ULUSLARARASI
BALKANLARDA
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI
SEMPOZYUMU
BİLDİRİLER KİTABI
20-21 Mayıs 2021**

***I. INTERNATIONAL
SYMPOSIUM ON TURKISH LANGUAGE AND
LITERATURE STUDIES
IN THE BALKANS
PROCEEDINGS BOOK
20-21 May 2021***

Doç. Dr. Atıf AKGÜN

EDİTÖRLER / EDITORS

Doç. Dr. Alpay İĞCİ

Doç. Dr. Ertuğrul KARAKUŞ

ISBN: 978-605-338-335-2
Ege Üniversitesi Yayınları

İZMİR
2021

Ege Üniversitesi Yayınları

ISBN: 978-605-338-335-2

Aralık, 2021

Editörler:

Atıf AKGÜN

Alpay İĞCİ

Ertuğrul KARAKUŞ

Bu çalışma, Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası lisansı (CC BY 4.0) ile lisanslanmıştır. Bu lisans, yazarlara atıf yapmak koşulu ile metni paylaşmanıza, kopyalamanıza, dağıtmanıza ve iletmenize; metni uyarlamak ve metnin ticari kullanımına (ancak sizi veya eseri kullanımınızı desteklediklerini ileri sürecek şekilde değil) izin verir.

The work (as defined below) is provided under the terms of this creative commons public license ("ccpl" or "license"). This license allows reusers to copy and distribute the material in any medium or format in unadapted form only, for noncommercial purposes only, and only so long as attribution is given to the creator.

Ege Üniversitesi Üst Yayın Komisyonu'nun 24.12.2021 tarih ve 08/01 sayılı kararı ile yayımlanmıştır.

Bu kitabın tüm yayın hakları Ege Üniversitesi'ne aittir. Kitabın tamamı ya da hiçbir bölümü yazarının önceden yazılı izni olmadan elektronik, optik, mekanik ya da diğer yollarla kaydedilemez, basılamaz, çoğaltılamaz. Ancak kaynak olarak gösterilebilir.

Eserin bilim, dil ve her türlü sorumluluğu yazarına / editörüne aittir.

T.C. Kültür Bakanlığı ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 52149

Basım Yeri: Ege Üniversitesi Rektörlüğü Basımevi Müdürlüğü

No: 172/134 Kampüsü / Bornova, İzmir

Tel :0232 3111819

e-mail: bsmmd@mail.ege.edu.tr

Onur Kurulu

Honor Board

Prof. Dr. Necdet BUDAK (Ege Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Nadim MACİT (E.Ü. Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Müdürü)

Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN (E.Ü. Türk Dünyası Araştırmaları Ens. Kurucu Müdürü)

Düzenleme Kurulu

Organizing Board

Başkan Prof. Dr. Mehmet TEMİZKAN (Ege Üniversitesi)

Eş Başkan Doç. Dr. Atıf AKGÜN (Ege Üniversitesi)

Doç. Dr. Alpay İĞÇİ (Uşak Üniversitesi Balkan Ülkeleri Uyg. ve Arş. Mer.)

Doç. Dr. Ertuğrul KARAKUŞ (Kırklareli Üniversitesi Balkan Araştırmaları Uyg. ve Arş. Mer.)

Doç. Dr. Gonca KUZAY DEMİR (İzmir Demokrasi Üniversitesi Balkan Araştırmaları Uyg. ve Arş. Mer.)

Prof. Dr. Ali EROL (Ege Üniversitesi)

Doç. Dr. Muvaffak DURANLI (Ege Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ferah TÜRKER (Ege Üniversitesi)

Arş. Gör. Şima DOĞAN (Ege Üniversitesi)

Bilim Kurulu Advisory Board

Prof. Dr. Agjemin BAUBEC (Bükreş Ü./Romanya)

Prof. Dr. Ahmet GÜNŞEN (Trakya Ü./Türkiye)

Prof. Dr. Alena CATOVIĆ (Saraybosna Ü./Bosna Hersek)

Prof. Dr. Arif AGO (Emekli/K.Makedonya)

Prof. Dr. Bilgehan Atsız GÖKDAĞ (Kırkkale Ü./Türkiye)

Prof. Dr. Bülent BAYRAM (Kırklareli Ü./Türkiye)

Prof. Dr. Cihan ÖZDEMİR (Bilecik Şeyh Edebali Ü./Türkiye)

Prof. Dr. Edina SOLAK (Zenica Ü./Bosna Hersek)

Prof. Dr. Ekrem ČAUŠEVIĆ (Zagreb Ü./Hrvatistan)

Prof. Dr. Éva CSÁKI (Pazmany Peter Katolik Ü./Macaristan)

Prof. Dr. Fadıl HOCA (U. Vizyon Ü./K.Makedonya)

Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN (Ege Ü./Türkiye)

Prof. Dr. Hamdi HASAN (Emekli/K.Makedonya)

Prof. Dr. Haşim AKİF (Şumnu Ü./Bulgaristan)

Prof. Dr. Hülya ARGUNŞAH (Erciyes Ü./Türkiye)

Prof. Dr. Hüseyin MEVSİM (Ankara Ü./Türkiye)

Prof. Dr. İrfan MORİNA (Pristine Ü./Kosova)

Prof. Dr. İrina SARAİVANOVA (Kliment Ohridski Ü./Bulgaristan)

Prof. Dr. Lindita XHANARI LATIFI (Tiran Ü./Arnavutluk)

Prof. Dr. Mahmut ÇELİK (İştip Gotse Delçev Ü./K.Makedonya)

Prof. Dr. M. Dursun ERDEM (Ul. Balkan Ü./K.Makedonya)

Prof. Dr. Mehmet Naci ÖNAL (Muğla Ü.)

Prof. Dr. Melahat PARS (Ankara Ü./Türkiye)

Prof. Dr. Metin EKİCİ (Ege Ü./Türkiye)

Prof. Dr. Mirjana TEODOSIJEVIĆ (Belgrad Ü./Sırbistan)

Prof. Dr. Mustafa ARGUNŞAH (Erciyes Ü./Türkiye)

Prof. Dr. Mustafa BALCI (İstanbul Ü./Türkiye)

Prof. Dr. Mustafa İSEN (Emekli/Türkiye)

Prof. Dr. Nedret MAHMUT (Köstence Ü./Romanya)

Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Ü./Türkiye)

Prof. Dr. Nimetullah HAFIZ (BAL-TAM/Kosova)

Prof. Dr. Oktay AHMED (Üsküp A. Kiril Metodiy Ü./K.Makedonya)

Prof. Dr. Recai ÖZCAN (Düzce Ü./Türkiye)

Prof. Dr. Rıdvan CANIM (Trakya Ü./Türkiye)

Prof. Dr. Salih OKUMUŞ (Pristine Ü./Kosova)

Prof. Dr. Sevim PİLİÇKOVA (Emekli/K.Makedonya)

Prof. Dr. Suzan CANHASI (Pristine Ü./Kosova)

Prof. Dr. Tacida HAFIZ (BAL-TAM/Kosova)

Prof. Dr. Tuba Işınur DURMUŞ (TOBB Ü./Türkiye)

Prof. Dr. Yavuz KARTALIOĞLU (Gazi Ü./Türkiye)

Prof. Dr. Yusuf HAMZAOĞLU (Emekli/Türkiye)

Prof. Dr. Zeynep ZAFER (Ankara Ü./Türkiye)

Doç. Dr. Aktan AGO (Halkbilim Ens./K.Makedonya)

Doç. Dr. Atilla JORMA (Ul. Vizyon Ü./K.Makedonya)

Doç. Dr. Ergin JABLE (Pristine Ü./Kosova)

Doç. Dr. İbrahim KELAĞA AHMET (Trakya Ü./Türkiye)

Doç. Dr. İrina DRİGA (Bilimler Akademisi/Ukrayna)

Doç. Dr. Liubovi CİMPOEŞ (Hitit Ü./Türkiye)

Doç. Dr. Meryem SALİM (Şumnu Ü./Bulgaristan)

Doç. Dr. Neriman HASAN (Köstence Ovidius Ü./Romanya)

Doç. Dr. Nevriye ÇUFADAR (Şumnu Ü./Bulgaristan)

Doç. Dr. Nuran MALTA MUHAXHERİ (Pristine Ü./Kosova)

Doç. Dr. Ömer AKSOY (Trakya Ü./Türkiye)

Doç. Dr. Özlem DEMİREL DÖNMEZ (İnönü Ü./Türkiye)

Doç. Dr. Selçuk Kürşad KOCA (Sakarya Ü./Türkiye)

Doç. Dr. Sibel BAYRAM (Düzce Ü./Türkiye)

Doç. Dr. Terane Turan REHİMLİ (Pedogoji Ü./Azerbaycan)

Doç. Dr. Tudora ARNAUT (Kiev Taras Şevçenko Ü./Ukrayna)

Doç. Dr. Zeki GÜREL (Gazi Ü./Türkiye)

Dr. Öğr. Üyesi Abdülkadir HAYBER (Emekli/Türkiye)

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SAÇKESEN (S. Zaim Ü./Türkiye)

Dr. Öğr. Üyesi Albana TAHIRI (Tiran Ü./Arnavutluk)

Dr. Öğr. Üyesi Harun BEKİR (Filibe Ü./Bulgaristan)

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÖZBAY (Emekli/Türkiye)

Dr. Öğr. Üyesi Melinda BOTALIĆ (Tuzla Ü./Bosna Hersek)

Dr. Öğr. Üyesi Menent ŞUKRİYEVA (Şumnu Ü./Bulgaristan)

Dr. Öğr. Üyesi Nazlı Rana GÜREL (Emekli/Türkiye)

Dr. Öğr. Üyesi Nurcihan GÜNEŞ (Muş Alparslan Ü./Türkiye)

Dr. Öğr. Üyesi Ozaj SULİMAN (Hatay M.Kemal Ü./Türkiye)

Dr. Öğr. Üyesi Selma SOL (Trakya Ü./Türkiye)

Dr. Öğr. Üyesi Ünal ŞENEL (İ.Kâtip Çelebi Ü./Türkiye)

Dr. Öğr. Üyesi Vejdi HASAN (Şumnu Ü./Bulgaristan)

Dr. Öğr. Üyesi Zehra KADERLİ (Hacettepe Ü./Türkiye)

Öğr. Gör. Dr. Gözde ÖZLEM (Uludağ Ü./Türkiye)

Öğr. Gör. Dr. Güllü KARANFİL (İ. Aydın Ü./Türkiye)

Öğr. Gör. Cuneys NURESKİ (Trakya Ü./Türkiye)

Öğr. Gör. Emine HALİL (Emekli/Bulgaristan)

Öğr. Gör. Feyyaz SAĞLAM (Emekli/Türkiye)

Dizgi-Tashih

Typography-Correction

Raziye Ayşenur ÖZAYDIN

(2021) • I. Uluslararası Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler Kitabı: 20-21 Mayıs 2021, İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

(2021) • I. International Symposium on Turkish Language and Literature Studies In The Balkans Proceedings Book: 20-21 May 2021, İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

İLETİŞİM / CORRESPONDENCE

Tel: (0232) 343 49 22- 2096/2958

Faks / Fax: (0232) 342 74 96

E-posta / E-mail: tdae@mail.ege.edu.tr

<https://tdae.ege.edu.tr/>

Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü - 35100

Bornova - İzmir

TÜRKİYE / TURKEY

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Açılış Konuşmaları / Opening Speeches

Prof. Dr. Necdet BUDAK

3

Prof. Dr. Nadim MACİT

7

Onur Konuklarının Konuşmaları / Speeches of Honored Guests

Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN

13

Prof. Dr. Mustafa İSEN

17

Prof. Dr. Nimetullah HAFIZ

23

Açılış Bildirisi / Proceeding of Opening

Gürer GÜLSEVİN

Balkan Dillerindeki Türkizmlerin Türkoloji Araştırmalarındaki Önemi
The Importance of Turkisms in Balkan Languages in Turcology Studies

33

Bildiriler / Proceedings

Abdülkadir HAYBER

Türkçenin Arnavutluk'taki Sesi: Vasfi Samim (1905/8-1981)
The Voice of Turkish in Albania: Vasfi Samim (1905/8-1981)

41

Ahmet GÜNŞEN

Makedonya ve Kosova Türk Ağzlarında Emir Kip(lik)inin Farklı Biçim ve İşlevleri
Different Forms and Functions of the Imperative in Turkish Dialects of Macedonia and Kosovo

51

Albana TAHIRI

Turkish Language and Literature in Balkans, Its Impact on Albanian Culture
Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatının Arnavut Kültürü Üzerindeki Etkisi

67

Alpay İÇCİ

Batı Rumeli'yi Osmanlı Türkçesi Geçmişiyile Anlamaya Çalışmak
Trying to Understand Western Rumelia with Ottoman Turkish Background

79

Atilla JORMA

Çalığışu'na Nazire Yazan Şair - Ahmet Şerif Şerefli'nin Yaratıcılığı
The Poet Who Wrote Nazire to Çalığışu - The Creativity of Ahmet Şerif Şerefli

101

Benedek PÉRI

Hayālî and Fuzûlî: Who Influenced Whom?
Hayālî ve Fuzûlî: Kim Kimi Etkiledi?

121

Emine HALİL

1989'dan Sonra Bulgaristan'da Yayınlanan Türkçe Sözlükler Üzerine Bir Kaynakça Denemesi
An Attempt for Bibliographic Research of the Turkish Dictionaries Published in the Bulgaria After 1989

135

Éva CSÁKI

Balkanlar'daki Geleneklerde Türklerin Etkisi: Türk Halk Edebiyatına Dair
The Influence of Turks on Traditions in the Balkans: On Turkish Folk Literature

157

Feyyaz SAĞLAM	Balkan Türkolojisi'nde Önemli Bir Boşluk: "Basın-Yayın Tarihleri" <i>An Important Gap in Balkan Turkology: "History of Press and Publication"</i>	163
Fikriye MEHMET	Bulgaristan'da Ana Dili Eğitimi ve 1989'dan Sonra Basılan Türkçe Ders Kitapları <i>Mother Tongue Education in the Bulgaria and the Turkish Language Textbooks Published After 1989</i>	171
Gonca KUZAY DEMİR	Abdülmalik Hilmi Efendi'nin Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir Değerlendirme <i>An Assessment of the Life and Works of Abdulmalik Hilmi Efendi</i>	191
Harun BEKİR	Bulgaristan Kırcaali Türk Ağzında Ses Olayları <i>Sound Events in Bulgarian Kardzhali Turkish Dialect</i>	205
İbrahim ARSLAN	Kosova'da Türkçe Medyanın Kimlik Korunmasındaki Etkisi <i>The Influence of Turkish Media In Kosovo on Identity Protection</i>	227
İbrahim ÖZKAN	Bulgaristan Türkleri Mâni ve Türkülerinde Sosyalist İdeolojinin İzleri <i>Traces of Socialist Ideology in Mânîs and Folk Songs of Bulgarian Turks</i>	237
Mahmut ÇELİK	Kuzey Makedonya'da Türkçe Eğitim ve Öğretim <i>Turkish Education in Northern Macedonia</i>	261
Mehmet TEMİZKAN	Hayalî'deki Hayalî Bey Etkisi Üzerine Bir Değerlendirme <i>An Evaluation of The Effect of Hayalî Bey in Hayalî</i>	271

Melinda BOTALIÇ, Lejla ÖNER	Uskufi'nin Alhamiyado Şiirlerinin Edebî Değeri <i>Literary Values of Uskufi's Alhamiyado Poetry</i>	281
Menent ŞUKRİEVA, Bülent KIRCALI	Açılışından Günümüze Kadar Şumnu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve Araştırmaları <i>Staff and Research Activities of the Department of Turkish Language and Literature at Konstantin Preslavsky University of Shumen</i>	295
Merima GRABČANOVIĆ	“Doğru Yola Girdim, Anam” İsimli Şiirde Oryantal Unsurlar <i>Oriental Elements in the Poem "I Have Taken the Right Way, My Mother"</i>	343
Neriman HASAN	Romanya'da Türkçenin Varlığı Üzerine Genel Bir Bakış <i>An Overview of the Presence of Turkish in Romania</i>	357
Nevriye ÇUFADAR	Bulgaristan'ın Kuzeydoğu Köylerindeki Bazı Gelenekler ve Ritüeller Araştırması <i>Study of Some Traditions and Rituals In The Northeastern Villages of Bulgaria</i>	385
Oktay AHMED	Kuzey Makedonya Türk Ağzlarında Ek-Fiil <i>The Copulative Verb in Turkish Dialects of North Macedonia</i>	405
Osman EMİN	Kuzey Makedonya Değerlerinin Türk Dilinin Gelişimine Katkısı <i>Contribution of North Macedonian Values to the Development of Turkish Language</i>	417
Ömer AKSOY	Şehirleşme ve Heterodoks İnanç ve Uygulamalar Bağlamında Boşnakların İslamlaşma Sürecine Dair Bazı Tespit ve Değerlendirmeler <i>Some Determinations and Evaluations on the Islamization Process of Bosniaks in the Context of Urbanization and Heterodox Beliefs and Practices</i>	431

Recai ÖZCAN	Fahri Kaya'nın Hatıralarından Hareketle Kuzey Makedonya Türklerinin Kültürel Sorunları Üzerine Bazı Tespitler <i>Some Findings on the Cultural Problems of the Turks of North Macedonia, Based on the Memoirs of Fahri Kaya</i>	451
Rıdvan CANIM	Biyografik Kaynaklara Göre Osmanlı Asırlarında Bulgaristan'da Yetişen Âlim ve Şairler <i>Scholars and Poets Raised in Bulgaria in the Ottoman Ages According to Biographical Sources</i>	479
Salih OKUMUŞ	Kosova Çağdaş Türk Hikâyeciliğinde Bir Zirve: Reşit Hanadan ve Hikâyeciliği <i>A Peak in Kosovo Contemporary Turkish Story: Reşit Hanadan and His Story Writing</i>	499
Semra HALİLİ SKENDERİ	Türkçeden Makedoncaya Tercüme Edilen Kitaplar <i>Books Translated from Turkish to Macedonian</i>	515
Sevil İREVANLI	Balkan Ülkeleri İle Azerbaycan Arasındaki Kültürel İlişkiler <i>Cultural Relations Between Balkan Countries and Azerbaijan</i>	523
Seyhan MURTEZAN İBRAHİMİ	Toplu Bellek Oluşturulurken "Ötekileştirilen" Hayatlar: Luan Starova'nın "Konstantinopolis Göçmeni" Roman Örneği <i>Lives "Othered" While Creating Collective Memory: The Case of Luan Starova's "Immigrant from Constantinople"</i>	535
Suzan CANHASI	Kosova Türk Ağzlarında Kullanılan Kimi Yapım Ekleri ve İşlevleri <i>Some Suffixes Used in Turkish Dialects of Kosovo and Their Functions</i>	549
Süleyman BAKI	Kuzey Makedonya'da Türkoloji Bölümleri ve Kalkandelen Üniversitesi'ndeki Doğu Dilleri Bölümü <i>Departments of Turcology in North Macedonia and Department of Eastern Languages at Tetovo University</i>	567

Şelale ANA HÜMMETLİ	Makedonya Türkleri, Türkçe Eğitim ve Fahri Kaya <i>Macedonian Turks, Turkish Education and Fahri Kaya</i>	573
Taner GÜÇLÜTÜRK	Milletinin Kurbanı: Yücelciler <i>Victim of His Nation: "Yücelciler"</i>	579
Terane TURAN RAHİMLİ	Bulgaristan'da Türk Dili ve Edebiyatının Tanıtılması, Araştırılması ve Geliştirilmesinde Azerbaycan Aydınlarının Rolü <i>The Influence of Azerbaijani Intellectuals in the Promotion, Research and Development of Turkish Language and Literature in Bulgaria</i>	597
Tuba İşinsu DURMUŞ	Balkanlarda Akıncı Ailelerinin Sanat Koruyuculuğu <i>Patronage of Raider (Akıncı) Families in the Balkans</i>	605
Ünal ŞENEL	Yeni Fikir Mecmuası'nda Balkanlar <i>The Balkans in Yeni Fikir Magazine</i>	643
Vejdi HASAN	Türk Dili ve Edebiyatına Adanan Bir Yaşam: Doç. Dr. Haşim Akif <i>Life Dedicated to The Turkish Language and Turkish Culture: Assoc. Prof. Dr. Hashim Akif</i>	653
Xhemile ABDIU	Balkanlarda (Arnavutluk'ta) Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmalarının Bağdaşıklık ve Tutarlılık Ölçütleri Açısından Yaklaşımı Üzerine <i>On the Approach of Turkish Language and Literature Studies in the Balkans (in Albania) in Terms of Cohesion and Consistency Criteria</i>	671
Zeki GÜREL	Kuzey Makedonya Türk Basınında ve Türkçe Eğitim Süreçlerinde Türkiyeli Şair Fazıl Hüsnü Dağlarca <i>On the Approach of Turkish Language and Literature Studies in the Balkans (Albania) in Terms of Cohesion and Consistency Criteria</i>	683
Sempozyum Programı		721

I. Uluslararası Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler Kitabı
I. International Symposium on Turkish Language and Literature Studies in The Balkans Proceedings Book

I. Uluslararası Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler Kitabı
I. International Symposium on Turkish Language and Literature Studies in The Balkans Proceedings Book

Kuzey Makedonya Değerlerinin Türk Dilinin Gelişimine Katkısı

OSMAN EMİN*

Giriş

Kültür, sosyal miras ve gelenekler birliği, yaşam biçimi, idealler, değerler ve davranışlar, çevreye uyum, geniş anlamda eğitim, sosyal etkileşim ürünü, düşünüş, sembol sistemin yansıması olarak tanımlanmaktadır. Ancak kavram, kullanımı itibariyle, içinde yaşanılan bölgenin değerleriyle bezenmiş ve toplumlara özgü olma özelliğini de taşımaktadır. Kültür, İnsanların bilişsel yapılanmasıyla ilgili fikir verir; değerleri, inançları, algısı ve tutumları gibi yapılabilecek en yaygın tanımlamalardan biri “kültür, tarihsel olarak değişen ve gelişen ve sonraki nesle aktarılan bir yaşama biçimidir”. Kuzey Makedonya, aynı toprak parçası üzerinde farklı veya benzer kültürel değerlere mensup bireylerin karşılıklı olarak kültürlerle gerçekleştirdikleri etkileşim ve iletişime bağlı olarak belli bir kültürel yapıya uymaları veya onu özümsemeleri şeklinde tanımlayabileceğimiz kültürler arası öğrenmede; birbirini kabullenme, dilsel ve dinî çoğulculuk, saygı ve hoşgörü esas olup çeşitli kültüre ait ulusal değerlerin yanında dış etkenlere bağlı olarak evrensel değerlerin de benimsenmesi söz konusudur. Bu doğrultuda farklı kültürlerle açık olan ve farklı kültürel değerlere saygı duyan bireylerin yetiştirilmesi ve çeşitli yollarla bu özelliklerin kazandırılması önem taşımaktadır.

Eğitim, dünya milletlerini ileriye götürecek en önemli unsurlardan biridir. Değişik ülkeler kendi dünya görüşleri dahilinde, eğitime önem verir. İnsanlar arasındaki farklılıklara rağmen insanların birbirinden ayrı amaçları vardır ve

---

* Doç. Dr. / Üsküp Aziz Kiril ve Metodiy Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (Kuzey Makedonya), osman_emin@hotmail.com

bu amaçları gerçekleştirmede birbirine gereksinimleri vardır. Bu gereksinimler ancak eğitim ile giderilebilir. Ertürk (1993), eğitimi, "Eğitim bireyin kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir." olarak tanımlamıştır. Eğitimin genel amacı, "Yetişmekte olan çocukların ve gençlerin yaşadıkları toplumla ve çağla sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum içinde olmalarını sağlamaktır. Bu uyumun sağlanabilmesi için bireylerin yetenekleri eğitim yoluyla geliştirilir ve davranışları millî eğitimin amaçları doğrultusunda değiştirilir." (Erdem-Fidan, 1994, s. 8).

Kuzey Makedonya'da tarım toplumundan, sanayi toplumuna, ardından bilgi toplumuna geçişin, yaşanan göç olaylarının ve ülkeler arasında, ekonomik, sosyal vb. Amaçlarla oluşturulan birliklerin, bu kavramların önemini daha da artırdığı söylenebilir. Toplumlar bu dönemde, yerelden evrenselliğe doğru bir geçiş yaşamaktadırlar. Bu geçiş dönemi, kültürel evrensel ilkelerin oluşturulmasını ve farklı kültürlerin tanınırlığı, kültürler arası etkileşimin ivme kazanmasını zorunluluk haline getirmiştir. Kuzey Makedonya Türkleri 20. ve 21. yüzyıllarına dalgalı, fırtınalı karmaşık ve çekişmelerle dolu yıllar geçirdi. Daha doğrusu Kuzey Makedonya, atalarımızın Osmanlı'nın sunmuş olduğu renkliliğinden, renksizliğe geçme veya haritaların karıştığı yeniden çizildiği bir bölge oldu. Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde yaşayan Türk unsuruna gelince Osmanlı-Türk kültürünün gerçek mirasçıları olan Makedonya Türkleri, millî benlikleri ile eğitimlerini, kültürünü koruyup geliştirmekle yetinmeyerek, Kuzey Makedonya ile Türkiye arasında her yanlı ilişkilerin gelişmesinde adeta altın bir köprü rolünü oynamaktadır.

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde bugün Türk varlığının korunması ve gelişmesinde Kuzey Makedonya Türklerinin kültürel etkinliği olağanüstü bir yer alır. Osmanlıların bu topraklardan çekilmesinden sonra, Sırp ve Bulgar döneminde, İkinci Dünya Savaşı sonuna dek Makedonya'da yaşayan Türklerin kısıtlı kimi dinî hakları hariç, millî varlığını kanıtlama ve geliştirme hakları asla yoktu. Osmanlı sonrası Balkanlarda kurulan devletlerde Türkler, neredeyse bütün siyasi ve sosyal haklarından mahrum edilmişlerdir. Azınlık statüsüne düşen Türklerin Balkanlarda kalması istenmediğinden her türlü baskı ve zorlamaya da maruz kalmıştır. 1912'den 1940'lara kadar geçen zaman hiç de kolay olmamıştır.

Bundan böyle yaşanan savaşlar ve bütün olumsuz koşullar içerisinde bölgede yaşayan Türkler arasında bir teşkilatlanma söz konusu olur. Bu teşkilatın adı "Yücel Teşkilatı"dır. Teşkilat, "Türklerin millî varlıklarını, manevi değerlerini, örf, adet ve geleneğini korumak ve yaşatmak" amacıyla bir grup idealist Türk gencin kuruluşudur. "Yücelciler", tıpkı birçok destan veya halk kahramanları gibi 1941 yılında Makedonya'da Türklere karşı yapılan haksızlıklara karşı durmak, Makedonya Türklerinin millî ve dinî varlıklarını korumak ve yaşatmak üzere

faaliyetler yürütmek için bir araya gelen aydınların oluşturduğu toplumsal bir hareket olarak tanımlayabiliriz. Yücel bir teşkilat değil yaşatılması gereken bir felsefe anlayışıdır. Bugün bile 1941 yılında başlayan davamız halen devam etmektedir. Davamız “Türklerin millî varlıklarını, manevi değerlerini, eğitimlerini, örf, adet ve geleneklerini korumak ve yaşatmaktır.”

O dönemde yeni bir çağın ilk adımı atıldı. Bu tarihte okul binaları, öğretmen kadrosu, sınıflar, ders kitapları olmadığı halde eğitime başlayan değerli öğretmenlerimiz, bir ulusun gelişimi için emek harcayan çalışkan ellerin bir araya gelip Türk toplumunun kalkınmasına neden olmuşlardır. 1944 sonları, Türk dilinde okulların, tanıtma araçların ve diğer kültürel kurumların açılmasıyla, Makedonya Türkleri 1912’de kesilen millî varlığını duyurmaya başladı. Millî, kültür dernekleri ve eğitim kurumları tüm hızıyla çalışmaya başladı. Eğitim ve öğretim alanında kadro yetiştirmek için öğretmenlik bölümleri açıldı. Bu dönemde, tüm yetersizliklere rağmen hızlı bir şekilde Türkçe eğitim verecek kadro oluşturulmuş ve Türkçe eğitim sunan okullar açılmıştır. Makedonya’da ortaya çıkan bu yeni ülke ve rejimde çocuğa verilen önem üst seviyede olmuştur. Çocuklara kendi dillerinde eğitim almaları ve kendi edebiyatlarını yakından tanımaları fırsatı verilmiştir.

Savaş yıllarından sonra kurulan Yugoslavya Sosyalist Federatif Cumhuriyeti, Türklerin millî benliklerini koruyacak okulların, kültür evlerin, teşkilatların kapatılması veya kurulmasını engellemek gibi örnekler göçün en önemli sebeplerinden sayılmaktadır. O yıllarda karşılaşılan en büyük, en temel problem eğitimidir. Çünkü insan eğitimde istikrara varmazsa devamlı göçle karşı karşıya gelmektedir. Böylece Türk okullarında gerek öğrenci gerekse öğretmen kadrosu azalınca, ortaya çıkan tablo etkisini hâlâ devam etmektedir. Ancak, bir ülkede tek yada birden fazla dillerin konuşulması, sosyal bakımından da problem olarak karşılanmaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Makedonya Cumhuriyeti’nde yaşayan ulus ile halkların yürüttükleri dört yıl kanlı savaş sonrasında 1944/45 okuma yılında ilk defa üç dil üzerine yani Makedonca, Türkçe ve Arnavutça eğitim devam etmiştir.

Genelde, dilsel ikilem de sorunun bir başka boyutu olduğunu söyleyebiliriz. Dokuz yıllık zorunlu eğitimle, okulda Makedonca öğrenen azınlık mensubu çocuk, kendi anadiline yabancılaşmaktadır. Dilin korunması ve yaşatılması bir millete bağlı ise, vatani elden gitse de varlığını sürdürebilir. Çünkü dil, o milletin fertlerini birleştiren bağları canlı tutmaya devam eder. Dil özellikle anadili toplumunun tüm ortak değerlerini oluşturan, geliştiren, yaşatan kurumdur. Üsküp’lü ünlü şairimiz Yahya Kemal Beyatlı’nın dediği gibi; “..... Bizi ezelden ebede kadar bir millet halinde koruyan, birbirimize bağlayan bu Türkçe’dir, bu bağ öyle bir bağdır ki vatanın hudutları koptuğu zaman bile kopmaz, hudutlar aşırı yine bizi birbirimize

bağlı tutar; Türkçe'nin çekilmediği yerler vatanıdır, ancak çekildiği yerler vatanlıktan çıkar, vatanın kendi gövde ve ruhu Türk'çedir..."

Makedonya Cumhuriyeti'nde Türk okul kuruluş sistemi 1945 yılından itibaren yapılan bir dizi reformlar yoluyla bugünkü şeklini almıştır. O dönemde eğitim alanında başarıya ulaşmak yolu çok ağırdı. Ağırdu, çünkü var olan bir yolun devamı değil, yok olan bir yolun temellerini atmaktı. O dönemde okul açmak için karar almak güç değildi, güç olan çocuklara öğretmen bulmaktı. Üsküp kentinde ilk Türkçe sınıfların açılmasına başlanıldığında, öğretmenlere üç aylık kurslar düzenlendi.

1950-1960 yıllarında, çok sayıda Makedonya Türkü ana ülke Türkiye'ye göç etmek zorundaydı. Çok şeyin güzele doğru gitmeye başladığı dönemde göçler, sosyal ve kültürel anlamda gerilemeye sebep oldu. Ancak Makedonya Türkleri buna rağmen ulusal kimliklerini güçlendirmekte, hak ve özgürlüklerini yaşatmaya çalıştılar. Ancak göçle birlikte kültürel değerlerimizin de yavaş yavaş söndüğü görülmekteydi. Rumeli'den göç edemeyenler kendi millî kurumlarını toparlamaya çalıştı. Yerleri boşalan Türk öğretmenlerini değiştiren, yeni öğretmen kuşakları yetiştirildi. Yeni kadrolar öğretmen olup "Birlik" gazetesi Üsküp Radyosu Türkçe yayınları kadrolarını oluşturdu. Ayrıca bu dönemde 60'lı yıllardan sonra Makedonya'da Türk dili konusunda olumlu gelişmeler yaşanmaya başlamıştır. 1964 yılında Üsküp "Kliment Ohridski" Pedagoji Akademisinde Türkçe sınıf öğretmenliği bölümü açılmış, bu gelişmeyi 1976 yılında Makedonya – Üsküp "Kiril ve Metodiy" Üniversitesi, Filoloji Fakültesi bünyesinde Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün açılmasında değerli eğitimcilerimizin çabaları unutulmamalı.

Ardından 1965 yılında, "Sesler" dergisi ile kültür ve edebiyatta ciddi bir canlanma görülmektedir. Üsküp'te yayımlanan "Sesler", "Sevinç" ile "Tomurcuk" edebiyat dergileri çerçevesinde ve Birlik yayın kurumu Türk dilinde yüzlerce kitap yayımladı. Makedonya Türk yazarları, kendi özgün eserlerinin yaratılması yanısıra, Türkçeden Makedoncaya ve Makedoncadan Türkçeye birçok eser kazandırmışlardır. Yeni Makedonya Türk edebiyatının temel taşları 1944 yılında atılmıştı. Osmanlı döneminde divan edebiyatında bir Aşık Çelebi, Mutasavvuf Muhammed Nur-ul Arabi ile Şeyh Sadeddin Efendi, Yahya Kemal Beyatlı, Yaşar Nabi, Şefket Rado ile Makedonya doğumlu ya da kökenli daha yüzlerce Türk yazar ve sanatçılara, Türk kültürüne, Türk düşüncesine, yön vermişlerdir. Tüm bu faaliyetlerin birikimi olarak Makedonya'da yaşayan Türk toplumunda edebiyat alanında gelişmeler görülmüştür. Hüseyin Süleyman, Şükrü Ramo, Necati Zekeriya, İlhami Emin, Fahri Kaya, Makedonya Türk edebiyatı ile kitaplar yayımlayıp, gazetelerde yazılar yazıp, okul kitaplarında da şiirleriyle varlıklarını göstermeye devam etmişlerdir.

Sesler Dergisinin Türk Eğitime Katkısı

Makedonya doğumlu ya da kökenli Türk eğitimciler, yazar ve sanatçılar, şairler Türk kültürüne, Türk düşüncesine, ses bayrağımız olan Türkçemize, Türk edebiyatına, eğitimine ve insanlığa eserleriyle ve yapmış oldukları çalışmalarlarıyla hizmet etmiş, yön vermiş ve vermeye devam eden edebiyatçılarımızı anmadan olmaz. Onlar bizim değerlerimizdir. Aslında her yazıları bir eleştiri, her yazı bir sitem, her yazı bir haykırış olmuştur. Yazılar aslında Makedonya'da yaşayan Türk halkına yaşanılmışlığı, onların bir bakıma bakış açısidir. Bu yazılar aslında gerçek durumu ifade etmektedir.

Yazıların çoğu Sesler dergisinde yayınlanmakta ve eğitime katkısı büyük olduğunu görebiliriz. Sesler dergisinin ilk sayısı 1965 yılının Aralık ayında çıkarak, 1965-2001 yılları arasında Çağdaş Makedonya ve Kosova Türk Edebiyatının gelişinde önemli bir rol oynamıştır. Bu dergi, kimi zaman tam bir düzenle, kimi zaman da siyasi ve ekonomik gelişmelere bağlı olarak çeşitli aksaklıklar yaşayarak yayın hayatını sürdürmüştür. 1965 yılının Aralık ayından 2001 yılının Nisan ayına kadar 36 yıllık bir dönemde, zaman zaman yayın devamlılığı açısından çalkantılı dönemler yaşasa da, Makedonya ve Kosova bölgelerinde yaşayan Türklerin yetişkinlere yönelik edebiyatının ilk adresi olma özelliğini gösteren "Sesler" dergisi, zengin bir içeriğe sahip olup edebiyattan siyasete, tarihten folklorla, eğitim-dil biliminden müziğe kadar birçok alanda yazı yazılan yer bir dergi olmuştur. Aslında her yazı bir eleştiri, her yazı bir sitem, her yazı bir haykırış olmuştur. Yazılar aslında Makedonya'da yaşayan Türk halkına yaşanılmışlığı, onların bir bakıma bakış açısidir. Döneminde yaşanmışlar, sıkıntılar yazıya dökülürken eğitim alanında çok fazla yazıların olmadığı görülmektedir. Aşağıda eğitim alanında kendini adanmış yazar, şair, eğitimcilerin görüşlerini ve dönemdeki sıkıntıların birebir tanıkları olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Eğitim alanında ilk yazı yazıdan son döneme kadar ki yazılardan bir kaç örnek sunularak eğitimde yaşanan sıkıntıların bir göstergesi olmuştur.

Şükrü Ramo, Sosyalist yurdumuzda maddi esasla birlikte eğitim ve kültür bölgesinde de kaydedilen neticeler büyüktür. Bütün bunları bir yazıda açıklamak her şeyi derinden ve dellillerle incelemek imkan dışındadır. Bundan ötürü burada sade Türkçe eğitim ve kültürüne dair bazı sorunlara değinmekle geçilen, geçilmekte olan, geçilmesi gereken yolda rastlanmış yada rastlayacağımız bazı yönler açıklamaya çalışacağım. Kurtuluş savaşı ve Devrim neticesi gibi meydana gelen sosyalist toplumsal münasebetlerle gelişen kardeşlik ve birlik Yugoslavyasının Makedonya ve Kosmet şartlarında Türkçe eğitim ve kültürünün Birlik etrafında kurulduğu ve gelişmeğe başladığı serbest tespit edebiliriz. O zamana kadar yerli Türklerimizin hemen yüzde doksanı yazı okuma bilmiyordu eğitim ve

kültür işçisi kadrolarımız hiç kadar azdı okul ve kitaplar da öyleydi kadınlarımız ferece taşıyordu ekonomi ve sosyal durum düşküdü, çocuklar ve gençlerimiz tahsilsiz ve kalitesiz büyüyordu. Silah ve kanla kurtarılan yurdun yenilenme ve kuruluş güneşi altında, bütün uluslar ve halklar birlikte Türklere de anadili okulların açılmasına girişildi. Önce Makedon ve diğer profesörlerin yardımıyla, Üsküpte açılan ve üçer ay çalışan, böylece 15 yıl süren yaz pedagoji kurslarında ilk Türk öğretmenleri neslinin yetiştirilmesi başarıldı. Bu nesiller, ilkin sade defter ve kalemle çalışmağa başlayan şehir ve köylerin Türk okullarına gönderildi. Bununla da yeni Yugoslavya tarihinde yeni bir sayfa açılmış bulunuyordu. Makedon okullarıyla yanyana çalışan Türk okullarına dair ilf Alfabe ilk okuma kitabı ve başka kitaplar hiç kadar az olan yerli Türk aydınlarının orijinel yada çeviri kalemleriyle meydana getirildi. Öğrenci sayısı çoğaldıkça çoğalıyordu öğretmenler sayısı ihtiyaçlardan geri kalıyordu. (Ramo, 1966, s. 3).

Recep Murat, Öğrencilerimizin ana dillerini gerektiği gibi ve gerektiği kadar bilmedikleri, anlatma güçlerinin zayıf hatta pek zayıf oldukları hepimizi üzmesi gereken bir gerçektir. Yazık ki çok azımızı üzüyor. Bunun özürülü nenleri üzerine durmak, bilinen gerçekleri tekrarlamak usanç oluyor. Özürsüz olanları ortaya atmak isteşimin ereği yanlış düşünen, yanlış sonuçlara varan kimselere, öğretmen meslektaşlarıma bazı gerçekleri tarafsız göstermek istiyorum. Doğrudur, çocuklarımız ana dillerini evde ebeveynleri yardımıyla, hem de sokak yardımıyla öğrenebiliyorlar. Çünkü her adımda işideceğimiz Türk kelimeleri bozuk, kaba hem de tatsızdır. Buna göre çocuklarımızın ana dillerini öğrenebilecekleri birinci yer, okul kalıyor. İyi ama sekiz yıllık okularımızadan çıkan öğrencilerimizin Türkçesi, konuşma ve anlatma gücü, yazı kültürü nasıl? Bizi memnun edebilir mi? Hayır, edemez. Beş, on öğrencinin güzel konuşmasıyla memnun olamayız. Olamayız, çünkü geri kalan öğrencilerin sayısı çok, pek çoktur. Kitapsızlık yüzünden öğrenciler okulda da Türkçeyi öğrenmekte epey güçlük çekiyor, demeyin. Kitapsızlık özürülü nenlere düşer. (Son birkaç yıl içinde bu sorun da ortadan kalkıyor, kalkacak ama durum, sadece bununla düzelmiyecek). (Murat, 1966, s. 40).

Arif Ago, Referetında işlediğim konu büzbütün yeni değildir. Çünkü ayrı ayrı ertiçilik seviye toplantılarında ve yıllarca örgütlenen kongrelerde, okullarımızda anadili ve edebiyatın durumu, rolü ve birliği ile ilgili uzun uzadiye konuşmalar yapılmıştır.

Bu konunun niteliğini daha iyi açıklamak için, önce anadilinin ödevlerini hatırlatmağa çalışacağım: Öğrencide edebi-kültürel dille düzgün olarak sözlü hem de yazılı anlatım güçlerini geliştirmek. Seçilmiş değerli yazıların okunup açıklanmasıyla, öğrencilerin kültür seviyelerini yükseltmek, onların estetik ve erdimlik duygularını geliştirmek, emekçi halkın savaşı hem de yönsemine karşı saygı ile sevgisini anlatmak. Öğrencilerin toplum gerçeğimize anlatmalarını uyarmak: Türk hem de halk edebiyatının en ünlü eserlerini, edebiyat sanatının da en önemli niteliklerini öğrencilere tanıtmak, onlarda kitaba karşı ilgi hem de sevgi uyandırmak, kitabı da başlı başına lektür olarak daha bu yaştan kullanmalarına yeteneklendirmek. Her yurtdaşa temel ödev olan okuma yazmayı, Türk edebi dilini özel kurallarını, gelişme, özleme, anlaşma yollarını düzeylerine göre tanıtmak. (Ago, 1969, s. 7).

Necati Zekeriya, Dili kim yaşatır yada dili kim ayakta tutar? Diye sorabiliriz. İkcimlik göstermeden vereceğimiz tek cevap şudur: Öğretmenler. Evet, dili öğretmenler yaşatır, onlar ayakta tutar. Konuşma dili öğretmenlerle yaşar, onlarla durulaşır, güzelleşir, kuşaktan kuşağa taşınır. Ve bu yüzden, öğretmenin dile karşı sorumluluğu pek büyüktür. Öğretmen türkçeyi, türkçenin konuşma dilini en iyi konuşacak, kullanacağı sözcükler üstüne duracak, dili üstüne bir elmasçı gibi büyük bir dikkatle çalışacak, sözcükleri seçecek, sözlüklerden değil, hayattan alarak onları benimseyecek, onları içinde yaşatacak, onları tatlı bir vurguyla söyleyecektir. Ama bu şimdilik ancak bir dilek olabilir bizde. Bu yüzden de dil sorunu, öğretmenin dile karşı sorumluluğu bizde, hele bizde çok güncüldür. Öğretmenlerin bu alanda örnek olmaları gerekir. Çünkü biz, öteki mesleklerde çalışanlar, bir güne yirmidört saat türkçeyle yaşayamıyoruz, maalesef. Ama öğretmen, kutsal görevini görürken, tek araç olarak dili kullanmaktadır. Çünkü onun topu da, tüfeği de dildir. Geniş bilgi ufkuyla birlikte dil gene başta gelir. Çünkü, bir öğretmen, her ne kadar geniş bir bilgiye, çağdaş bir psikolojik-pedagojiye, hattâ en çağdaş bir yonteme sahip olsa bile, dile eğer önem vermezse, bozuk bir cümle yapısıyla, karışık bir çiveye konuşursa, o , işinde başarmış sayılamaz. Üstelik öğretmen, dili sürekli olarak değişen bilgi yelpazesinde, diyalektik bir bütünlükte görmek zorundadır. (Zekeriya, 1970, s. 18).

İlhami Emin, Makedonya'da Türk varlığının ayrıca simgesi oluşturan Makedonya Türk varlığının ayrıca simgesini oluşturan Makedonya Türk Edebiyatı olsa gerek.Üsküp'te yayımlanan "Sesler", "Sevinç" ile

“Tomurcuk” edebiyat dergileri çerçevesinde ve Birlik yayın kurumunca bugüne dek Türk dilinde yüzlerce kitap yayımlandı. Makedonya Türk yazarları, kendi özgün eserlerinin yaratılması yanısıra, Türkçeden Makedoncaya ve Makedoncadan Türkçeye birçok eser kazandırmışlardır. Yunus seçmeleri, çağdaş Türk şiiri antolojisi gibi eserler Makedon okulları ile aydınları tarafından büyük ilgiyle karşılandı. Yeni Makedonya Türk edebiyatının temel taşları 1944 te atılmıştı. Osmanlı döneminde divan edebiyatında bir Aşık Çelebi, Mutasavvuf Muhammed Nur-ul Arabi ile Şeyh Sadeddin Efendi Yahya Kemal Beyatlı, Yaşar Nabi, Şefket Rado ile Makedonya doğumlu ya da kökenli daha yüzlerce Türk yazar ve sanatçılara Makedonya Türkleri de haklı olarak sahip çıkmaktadır. (Emin, 1995, s. 33).

Unutmamalıyız ki Kuzey Makedonya’da Türk kültürünü derinden etkileyen faktörler ve etkenler günden güne artmaktadır. En önemli faktörlerden de biri de eğitim ve dil faktörüdür, bu faktörde bir ülkede birden fazla dilin konuşulması, resmi dilin tek yada iki dilde olması eğitimi etkilemektedir ve sorunlar günden güne artmaktadır. Eğitim bir kültür aktarma aracı ise, eğitimin en başta gelen görevlerinden birisi kültür zenginliklerini toplumsal yaşama biçimlerini genç kuşaklara aktarmaktadır. Bu durumda her ulusun, her türlü düşünce ve öğrenme eylemi anadili temeli üzerinde oluşur. Anlaşıyor ki ulusal eğitimde ve anadili eğitiminde en çok önem verilerek günümüze kadar ve gelecekte düşünen, eleştiren, sağduyulu, tutarlı ve öz konuşan insan tipinin yaratılması okullarımız dahi Türk Dili eğitiminin, Türkçemizin başarıya ulaşmasına bağlıdır. Bunlara eklenmesi gereken çok önemli bir başka faktör de bu yörede istisnasız bütün ülkelerde sanat ve edebiyat faaliyetlerinin yükünü çeken unsurun öğretmenler olmasıdır. Yazarlarımızın, edebiyatçılarımızın biyografileri incelendiğinde neredeyse bütününün öğretmen olduğu görülecektir. Bu öğretmenler yöredeki bütün entelektüel faaliyetleri sırtlarında taşımışlardır.

Türk öğretmenlerimizin yapması gereken, varlığımızın devamı, geleceğimizin güçlülüğü, ileriye dönüşümüzün temelinde eğitimin yattığını yeni nesillere aktarmaktır. Eğer tarihten bu tarafa Türklüğümüzle övünüyorsak bu varlığı yaşatmak bizlerin kalemimizin ucundadır. Gelecek bizim teminatımızdır. Bizler, geçmişi şan ve şerefle dolu bir neslin torunlarıyız. Belki bugünkü şartlar bizi zorlayabilir, ama bu bizi yıldırmamalıdır. Her şeye rağmen biz Makedonya Türkleri, kimliklerini yaşatmak, kültürlerini geliştirmek, eğitim sorunlarını çözmek, örf ve adetleri ile millî ve dinî çıkarlarını elde etmek ve korumak için yıllardır yürüttükleri savaşıardan vazgeçmiş değiliz. Bulduğumuz ülkede atalarımızın topraklarında halen hayatlarımızı yaşamamızı sürdürmekteyiz. Bu yüzden kurum

ve kuruluşlarıyla, siyasi anlamda, dernekler ile birlikte yarınlara dönük atalarımızdan miras olan bu ülkede diğer kültürlerle birlikte eşit olarak sıkıntılarla savaşıma, sıkıntılarımızla yaşamaya kararlıyız.

Makedonya Eğitim Sisteminin Yapısı ve Özellikleri Ülkemizin eğitim sistemi, okulöncesi, ilköğretim, lise (ortaöğretim) ve yüksek öğretim diye adlandırılan öğretim basamaklarını kapsar. Okulöncesi eğitim, henüz ilköğretim çağına gelmemiş 4-6 yaşları arasındaki çocukların eğitim gereksinimini karşılar ve isteğe bağlıdır. İlköğretim, genel olarak 6-14 yaşlarındaki çocuklara eğitim sağlayan dokuz yıllık bir yetiştirme (temel eğitim) dönemidir ve zorunludur. Gerek yönetim, gerek öğretim programı bakımından bir bütünlük göstermektedir. Lise veya ortaöğretim, genellikle 14-18 gençlerin öğrenim gördükleri bir öğretim basamağıdır ve zorunludur. Genelde dört yıl süren bu öğretim basamağı, ilköğretime dayalı en az üç yıllık bütün genel, meslekî ve öğretim kurumlarını kapsar. İlk öğrenimini tamamlayan her öğrenci, ilgi ve yeteneği doğrultusunda istediği lise okullarından birine girebilir. Yükseköğretim, ortaöğretim üstünde en az dört yıllık eğitim sağlayan tüm öğretim kurumlarını kapsar. Üniversiteler, fakülteler, enstitüler ve araştırma merkezleri birer yükseköğretim kurumudur.

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti eğitim sisteminde 1991 yılında çıkarılan Eğitim Sistemi Yeniden Düzenleme Yasası ile bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerden sonra Kuzey Makedonya eğitim sisteminin genel amacı, *“Çocuklar için mutlu bir çocukluk ve hayata daha iyi bir başlangıcı teminat altına almak, gençler için fırsat eşitliğini sağlamak, herkes için çeşitli hünelerine geliştirerek ülkelerine zengin bir miras bırakacak gelir teminini hazırlamaktır. Bunun yanı sıra öğrencilerin, toplumsal beklentiler karşısında kendi gereksinim ve özelliklerini tanımalarına ve gerçekçi bir benlik kavramı oluşturmalarına ve kendi yaşamlarıyla ilgili kararlar alabilmelerine yardımcı olunmasıdır.”* şeklinde belirlenmiştir. Bu yasaya bağlı kalarak Makedonya Cumhuriyeti’nde yaşayan Türklerin eğitim haklarından yoksun kalması anayasanın eşitlik ilkesinin ihlal edildiği gerçeği ortadadır. Bu mesele Türkçe okullarında yaşanan sıkıntıların bir devamıdır. Buna göre bu sorunlar yeni değildir, bu sorunların tarihi bir geçmiş muhakak ki vardır. Türkçe eğitim Türk toplumun temel taşlarından biri olmakla beraber Kuzey Makedonya’da Türkçe eğitimin değeri her günden çok gündemde kalması gereken sorunlarımızdan biridir. Son dönemlerde Kuzey Makedonya eğitim sisteminde sürekli değişikliklere gidildiği, çocuklara daha iyi, kaliteli eğitim sunabilmeleri için çalışmaları ve etkinlikleri çeşitli projeler üzerinden okullara aktarılmaya çalışıldı.

Türkçe eğitimi konusu hakkında çok farklı değerlendirmeler görüyoruz, okuyoruz. Karamsarlık içerisinde tartışmalar, görüşler yazılar çıkıyor. Karamsar olmak istemiyorum. Çareler kesinlikle var ancak sorunun ne olduğuna farkına varalım. Daha sonra ise bu sorunun geleceğimiz hakkında çok ciddi sorun

olduğunu kabul edelim. Günümüzde halan anadilinde eğitim alma her ne kadar anayasal hakkımız olmasına rağmen Türkler ana dillerinden kopartılmaktadır. Hepimizin iki yolu var: ya uyanıp Türkçemizi, ana dilinde eğitim veren kurumlara sahip çıkıp, koruyacağız, yada bütün bu haklarımızı yavaş yavaş bölgesel bir şekilde yenilmiş durumda olacağız. Ziya Gökalp dizelerinde şöyle diyor: Türklüğün vicdanı bir, dini bir fakat hepsi ayrılır, olmazsa lisanı bir.

Sonuç

Eğitim, dünya milletlerini ileriye götürecek en önemli unsurlardan biridir. Değişik ülkeler kendi dünya görüşleri dahilinde, eğitime önem verir. İnsanlar arasındaki farklılıklara rağmen insanların birbirinden ayrı amaçları vardır ve bu amaçları gerçekleştirmede birbirine gereksinimleri vardır. Bu gereksinimler ancak eğitim ile giderilebilir. Ayrıca eğitim, toplumun en geniş ve en yoğun faaliyet alanlarından biridir. İnsan toplumsal bir varlıktır ve onu diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerinden biri öğrenme yeteneğine sahip olmasıdır. Öğrenme, değişik biçimlerde tanımlanmakla beraber psikologların çoğu, öğrenmenin bireyin çevresiyle etkileşim kurması sonucu oluştuğunu ve bireyin davranışlarında değişiklik meydana getirdiği görüşünde birleşmektedirler. Makedonya Cumhuriyeti eğitim sisteminde 1991 yılında çıkarılan Eğitim Sistemi Yeniden Düzenleme Yasası ile bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerden sonra Makedonya Eğitim Sisteminin genel amacı, “Çocuklar için mutlu bir çocukluk ve hayata daha iyi bir başlangıç teminat altına almak, gençler için fırsat eşitliğini sağlamak, herkes için çeşitli hünelerini geliştirerek ülkelere zengin bir miras bırakacak gelir teminini hazırlamaktır. Bunun yanı sıra öğrencilerin, toplumsal beklentiler karşısında kendi gereksinim ve özelliklerini tanımalarına ve gerçekçi bir benlik kavramı oluşturmalarına ve kendi yaşamlarıyla ilgili kararlar alabilmelerine yardımcı olunmasıdır.” şeklinde belirlenmiştir.

Eğitim sistemimizdeki tüm yeniden düzenleme, geliştirme ve iyileştirme çalışmaları “bir yaklaşım” çerçevesinde, bilimin ve özellikle eğitim bilimlerinin ışığı altında, Eğitim Bakanlığı ve Pedagojik Enstitüsü başta olmak üzere bütün ilgili tarafların etkili bir işbirliğine dayalı olarak ele alınmaktadır. Kuzey Makedonya Cumhuriyeti’nde, Türk okullarında öğrenim gören öğrenciler, diğer öğrenciler gibi aynı haklara, aynı olanaklara sahip olması gerekmektedir. Türk okullarında ders veren öğretmen ve eğitimcilerin amaçları Türk gençliğinin öğretim ve eğitim alanında temel taşlarını atmaktır. Bu yüzden de Türk okullarında da öğretim tasarısı ve programı Kuzey Makedonya Cumhuriyeti’nin diğer okullarında olduğu gibi hazırlanmaktadır. Özellikle Kuzey Makedonya’da eğitimin genel amaçlarından biri ayrıca, okuma ile iletişimin temel amacı olarak bir ulusun millî kimliğinin en belirgin unsurlarından biri ana dilini Türkçeyi sevdirmektir. Bu

sevginin aşılmasında büyük rol alan Sesler dergisi, Türk toplumu için önemli bir unsurdur. Hangi eğitim kademesinde olursa olsun eğitimin en önemli kısmını Türkçe eğitimi teşkil etmektedir. Bu kademedeki Türkçe eğitimin amacı, öğrencilerin edindikleri dinleme, izleme, alışkanlık ve becerisini, düzeylerine uygun duygu ve düşünce ürünlerini, konuşmaları, güncel yayınları anlayabilecek, eleştirebilecek ve onlardan yararlanabilecek ölçüde geliştirebilmektir. Günümüzde Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde bugüne kadar yapılan Türkçe dersini geliştirme çalışmalarına bakıldığında özde bir değişiklik yapılmadığı, yüzeysel değişikliğe gidildiği görülmüştür. Ayrıca Türkçenin eğitim dili olma özelliğini yitirmiş olması da onu etkileyen bir başka faktördür. Makedonya'da belli bir seviyeye kadar Türkçe eğitim devam etmiş olmakla birlikte sonuçta bu eğitim bir azınlık eğitimine dönüştüğü de söylenebilir.

Kaynakça

- Abbas, Z. (1997). *Makedonya Türklerinin Sosyo-Kültürel Yapısı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Ago, A. (1969). Okullarımızda Anadili ve Edebiyat Öğretmenin Birliği, Durumu ve Rölü. *Sesler*, V(41).
- Ago, A. (1990). Savaş Sonrası Döneminde Makedonya Sosyalist Cumhuriyetinde Yaşayan Türk Halkı Edebiyatının Gelişimi. *Sesler*, XXVI(248/249).
- Ago, A. (1996). Makedonya'da Türk Halkının Anadili Üzerinde Öğretim-Eğitim ve Soruları". *Sesler Aylık Kültür Sanat Dergisi*. XXXI(302).
- Bugarıç, R. (1981). Türkçenin Özleşmesi ve Bizdeki-Özellikle Üsküp Ağzındaki Etkisi. *Sesler*, 17(161).
- Cinciç, S. (1970). İlk Makedonca-Türkçe Sözlük. *Sesler*, V(43).
- Çiğdem, Ü. (1998). *Makedonya Türk Öyküsünde Kimlik Sorunu*, Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Emin, İ. (1995). Kimliğimiz Kültürel Varlığımız. *Sesler*, XXIX(294).
- Engüllü, A. (1983). Biz ve Dilimiz. *Sesler*, XXXVI(331).
- Erdem, M., Fidan, N. (1994). *Eğitime Giriş*. Ankara: Meteksan Matbaacılık.
- Dewey, J. (1996). *Tecrübe Ve Eğitim*. Ankara: AÜ.EBF.
- Georgievski, M. (1991). XV-XIV Yüzyılda Makedonyada Türk Kültür Eğitim Enstitüleri. *Sesler*, XXVII(258/259).
- Gürkan, İ. (1993). *İkinci Dünya Savaşından Günümüze Değın Balkanlar (1945-1989)*. İstanbul: OBİV.
- Gürkan, T., Gökçe, E. (1999). *Türkiye'de ve Çeşitli Ülkelerde İlköğretim*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Hamza, Yusuf. (1998). *Atatürk ve Makedonya'da Yaşayan Türkler ve Azınlıklar*. Ankara: Etam Mat.

- Karahasan, M. (1970). Makedonyada Türk Dili Üzerinde Yürütülen Öğretim ve Eğitim. *Sesler*, V(50).
- Karahasan, M. (1971). Edebiyat Eğitiminin Gelişmesi Türk Öğrenimin Başarılarını Sağlar. *Sesler*, VI(60).
- Karahasan, M. (1972). Öğretim ve Eğitim- Özyönetim Sosyalist İdeolojisiyle Bağlıdır. *Sesler*, VII(69).
- Karakuş, E. (2013). *Sesler Dergisi Bibliyografyası, Makedonya ve Kosova Türklerinin Avazı*. Edirne: Paradigma Akademi.
- Karakuş, E. (2015). *Sesler Dergisi Etrafında Teşekkül Eden Çağdaş Makedonya Ve Kosova Türk Edebiyatı (Şiir-Hikâye)*. Üsküp: Yeni Balkan.
- Korkmaz, Z. (2002). Türkçenin Dünü, Bugünü, Yarını. Ankara: Türk Dili.
- Koylu, Z. (1997). *Makedonya Sorunu (1878-1913)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Kut, Ş. (1993). *Makedonya ve Sorunları*. İstanbul: Türkiye Sosyal, Ekonomik ve Siyasal Araştırmalar Vakfı.
- Murat, R. (1966). Öğrencilerin Konuşma ve Yazı Kültürü. *Sesler*, II(10).
- Murat, R. (1970). Öğretimde Lektürün Yeri. *Sesler*, V(49).
- Musaoğlu, M. (2002). *Türkoloji'nin Çeşitli Sorunları Üzerine Makaleler İncelemeler*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Özönder, C. Balkan Gelişmeleri, Makedonya Sorunu. *Kök Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, III(1), 203–209.
- Ramo, Ş. (1966). Eğitim ve Kültürümüz Üstünde. *Sesler*, II(7).
- Selim, H. (1972). Üsküp Radyosunun Türkçe Yayınları Eğitim ve Öğretimin Hizmetinde. *Sesler*, VII(62-63).
- Selim, H. (1975). Yugoslavya Komünistler Birliği Onuncu Kongresi Rezolüsyonlarında Eğitim Ve Öğretim. *Sesler*, XI(100).
- Selim, H. (1989). Anılarımda Eğitimci Şükrü Ramo. *Sesler*, XXV(234).
- Tevfik, İ. (1967). Manastır Türk Çocuklarının Öğrenimi. *Sesler*, III(13).
- Todorovski, G. (1966). Belgeler-Balkan Savaşlarından Sonra Makedonya'da Türk Çocuklarının Eğitimi. *Sesler Aylık Toplum-Sanat Dergisi*, II(11).
- Tuna, C. (1983). Yugoslavya'da Türk Kültür, Öğretim ve Yayın Kurumları. *Sesler*, XIX(177).
- Zekeriya, N. (1969). İlkokullarımızda Dil Dersleri Ve »Dilimiz« Kitaplarının Önemi, *Sesler*, IV(32).
- Zekeriya, N. (1970). Öğretmenlerin Dil Sorumluluğu. *Sesler*, V(46).
- Zekeriya, N. (1985). Yönelimli Orta Öğretim ve Getirdikleri. *Sesler Aylık Toplumsal Sanat Dergisi*, XXI(94).

Kuzey Makedonya Değerlerinin Türk Dilinin Gelişimine Katkısı

Özet

Teknolojinin durmadan geliştiği bir dünyada insanlar, birbirleriyle rahat ve hızlı bir şekilde iletişim sağlayabilmelerini, eğitime borçludurlar. Bunun için toplumlar, bireylerine daha iyi bir hayat tarzı sağlamak için, eğitim sistemlerini diğer ülkelerin eğitim sistemleriyle karşılaştırarak sürekli geliştirmek istenmektedir. Bunun içinde diğer ülkelerin eğitim sistemleri ile karşılaştırma yapılmadan önce ülkemizde Türkçe eğitim sisteminin gelişimini irdelemek amaçlanmaktadır. Makedonya Cumhuriyeti'nde Türkçe Eğitimin gelişimi açısından 1945 yılından günümüze nasıl bir gelişim gösterdiği Türkçe eğitimin gelişimi ve ilerlemesi için çok önemlidir. Makedonya Cumhuriyeti 1945'ten günümüze kadar Türkçe eğitimin ve Türkçe dersinin gelişimi için yapılan çalışmalar, ders programlarındaki değişim ve gelişmeleri belirlemek amacıyla çok sayıda yazılar, makaleler yazılmıştır. 1965-2001 yılları arasında Yayınlanan Sesler dergisinde Makedonya Cumhuriyeti, Yugoslavya Sosyalist Federasyonu'na bağlı iken ve 1991'den bu yana da uluslararası sistemde bağımsız bir devlet olarak yerini alan Makedonya Cumhuriyeti'ndeki Türk toplumunun eğitim ve öğretiminde ne gibi, ne yönde değişikliklerin ve gelişmelerin meydana geldiğini ortaya çıkarmaktadır. Dergide, Sosyalist Yugoslavya dönemindeki edebiyat, siyasi, toplumsal gelişmeleri ele alan yazıların yanı sıra eğitim alanındaki sorunları ve sorunları çözebilecek öneriler yazılarına da yer verilmiştir. Bu açıdan bakıldığında "Sesler" dergisi genel olarak Makedonya Türklüğünün eğitim alanındaki sesi olup Türk toplumunun vazgeçilmez bir parçası olmuştur.

Anahtar kelimeler: Eğitim, kültür, edebiyat, Türk dili, değer, Sesler dergisi.

Contribution of North Macedonian Values to the Development of Turkish Language

Abstract

In a world of constant technological development, education is to be thanked for individuals being able to comfortably communicate with each other. In order to provide a better living, communities are required to compare their educational system with the one in other countries and to continuously improve. Before we compare the

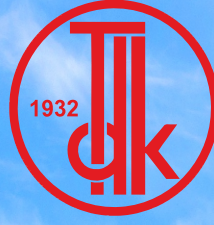
education system with that of other countries, we are going to examine the development of education in Turkish. The development of the education in the Republic of Macedonia since 1945 showed how crucial it is for the development and progression of the education in Turkish. From 1945 onwards, the Republic of Macedonia in its attempt in order to promote the Turkish education and the Turkish lectures, to determine the curricula changes and developments has published many reports and articles. Throughout the 1956 – 2001 being published at the “Sesler” magazine showed up the Turkish education and training in what sort, in what manners its changes and developments has originated in the Republic of Macedonia, while being a member of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia and starting from 1991 onwards even taking its place as an independent state in the international relations. During the period of Socialist Yugoslavia, the literary, social and community developments, were embraced at the magazine by articles right alongside the issues in the fields of education including the proposals for the resolution of the issues. Generally seen from this standpoint, the magazine “Sesler” in being the voice of the Macedonian Turks in the fields of education it clearly has become an indispensable part for the Turkish community.

Keywords: Education, culture, literature, Turkish language, value, Sesler magazine.

I. Uluslararası Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler Kitabı
I. International Symposium on Turkish Language and Literature Studies in The Balkans Proceedings Book

I. ULUSLARARASI
BALKANLARDA
TÜRK DİLİ
VE EDEBİYATI
ARAŞTIRMALARI
SEMPOZYUMU

I. INTERNATIONAL
SYMPOSIUM ON
TURKISH LANGUAGE
AND LITERATURE
STUDIES IN THE
BALKANS

20-21.05.2021

P R O G R A M

 Microsoft Teams altyapısı ile

Katılım bağlantısı (Participation link): <http://bit.ly/egebaltes>

Oturum bilgileri Türkiye saati ile belirtilmiştir. (Session information is indicated in Turkey time.)

I. ULUSLARARASI BALKANLARDA TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU I. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE STUDIES IN THE BALKANS

20.05.2021

Açılış Konuşmaları (Opening Ceremony)

10.00 – 11.00

Konuşmacılar (Speakers)

Prof. Dr. Necdet BUDAK

Ege Üniversitesi Rektörü (Türkiye)
Rector of Ege University (Turkey)

Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN

Türk Dil Kurumu Başkanı (Türkiye)
President of Turkish Language Association (Turkey)

Prof. Dr. Nadim MACİT

Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Müdürü (Türkiye)
Ege University, Director of the Institute of Turkic World Studies (Turkey)

Onur Konuklarının Konuşmaları (Speeches by Guests of Honour)

Prof. Dr. Nimetullah HAFIZ

Balkan Türkoloji Araştırmaları Merkezi Kurucusu (Kosova)
Founder of the Balkan Turcology Studies Center (Kosovo)

Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN

Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Kurucu Müdürü (Türkiye)
Ege University, Founder of the Institute of Turkic World Studies (Turkey)

Prof. Dr. Mustafa İSEN

Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi Bilim ve Danışma Kurulu Üyesi (Türkiye)
Scientific and Advisory Board M. of the Journal of Studies on Turkish Language and Literature in the Balkans (Turkey)

I. ULUSLARARASI BALKANLARDA TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU

I. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE STUDIES IN THE BALKANS

(1. GÜN / DAY)

20.05.2021

I. OTURUM

SESSION – I

(11:00 – 12:30)

Oturum Başkanı (Chair)

Prof. Dr. Güner GÜLSEVİN

Başkan Yardımcısı (Co-Moderator)

Doç. Dr. Alpay İÇCİ

Konuşmacılar (Speakers)

Bildiri Başlıkları (Titles)

Prof. Dr. Süleyman BAKI (Kuzey Makedonya – North Macedonia)

“Kuzey Makedonya’da Türkoloji Bölümleri ve Kalkandelen Üniversitesi’ndeki Doğu Dilleri Bölümü”

Prof. Dr. Güner GÜLSEVİN (Türkiye – Turkey)

“Balkan Dillerindeki Türkizmaların Türkoloji Araştırmalarındaki Önemi”

Dr. Öğr. Üyesi Menent ŞÜKRIYEVA, Öğr. Gör. Bülent KIRCALI (Bulgaristan – Bulgaria)

“Açılışından Günümüze Kadar Şumnu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve Araştırmaları”

Prof. Dr. Edina SOLAK (Bosna Hersek – Bosnia and Herzegovina)

“Bosna-Hersek’te Türkoloji Çalışmaları”

Doç. Dr. Xhemile ABDIU (Arnavutluk – Albania)

“Balkanlarda (Arnavutluk’ta) Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmalarının Bağdaşıklık ve Tutarlılık Ölçütleri Açısından Yaklaşımı Üzerine”

I. ULUSLARARASI BALKANLARDA TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU

I. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE STUDIES IN THE BALKANS

(1. GÜN / DAY)

20.05.2021

II. OTURUM

SESSION – II

(13:00 – 14:30)

Oturum Başkanı (Chair)

Prof. Dr. Ahmet GÜNŞEN

Başkan Yardımcısı (Co-Moderator)

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim ÖZKAN

Konuşmacılar (Speakers)
Bildiri Başlıkları (Titles)

Prof. Dr. Oktay AHMED (Kuzey Makedonya – North Macedonia)

“Makedonya Türk Ağzlarında Ek Fil”

Prof. Dr. Suzan CANHASİ (Kosova – Kosovo)

“Kosova Türk Ağzlarında Kullanılan Kimi Yapım Ekleri ve İşlevleri”

Dr. Öğr. Üyesi Harun BEKİR (Bulgaristan – Bulgaria)

“Bulgaristan Kırcalı Türk Ağzında Ses Olayları”

Prof. Dr. Ahmet GÜNŞEN (Türkiye – Turkey)

“Makedonya ve Kosova Türk Ağzlarında Emir Kipi ve İkinci Çokluk Şahıs Çekiminde Farklı Kullanım ve İşlevler”

Doç. Dr. Alpay İÇCİ (Türkiye – Turkey)

“Batı Rumeli’yi Osmanlı Türkçesi Geçmişiyile Anlamaya Çalışmak”

I. ULUSLARARASI BALKANLARDA TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU

I. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE STUDIES IN THE BALKANS

(1. GÜN / DAY)

20.05.2021

III. OTURUM

SESSION – III

(14.30 – 16.00)

Oturum Başkanı (*Chair*)
Prof. Dr. Ridvan CANIM

Başkan Yardımcısı (*Co-Moderator*)
Dr. Taner GÜÇLÜTÜRK

Konuşmacılar (Speakers)
Bildiri Başlıkları (Titles)

Prof. Dr. Benedek PÉRI (Macaristan – Hungary)

“Hayâlî And Fuzulî: Who Influenced Whom?”

Doç. Dr. Tuba İşinsu İSEN (Türkiye – Turkey)

“Balkanlarda Akıncı Ailelerinin Sanat Koruyuculuğu”

Dr. Öğr. Üyesi Melinda BOTALIÇ, Dr. Öğr. Üyesi Lejla ÖNER (Bosna Hersek – Bosnia and Herzegovina)

“Uskufî'nin Alhamiyado Şiirlerinin Edebi Değeri”

Öğr. Gör. Cuneys NURESKİ (Türkiye – Turkey)

“Kuzey Makedonya'nın Türk Edebiyatı Tarihi İçindeki Yeri ve Osmanlı Döneminde Bu Coğrafyadan Yetişen Divan Şairleri”

Prof. Dr. Mehmet TEMİZKAN (Türkiye – Turkey)

“Hayalî'deki Hayalî Bey Etkisi Üzerine Bir Değerlendirme”

I. ULUSLARARASI BALKANLARDA TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU

I. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE STUDIES IN THE BALKANS

(1. GÜN / DAY)

20.05.2021

IV. OTURUM

SESSION – IV

(16.00 – 17.30)

Oturum Başkanı (*Chair*)

Prof. Dr. Mahmut ÇELİK

Başkan Yardımcısı (*Co-Moderator*)

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emre ÇELİK

Konuşmacılar (Speakers)
Bildiri Başlıkları (Titles)

Dr. Öğr. Üyesi Zeki GÜREL (Türkiye – Turkey)

“Kuzey Makedonya Türk Basınında ve Türkçe Eğitim Süreçlerinde Türkiyeli Şair Fazıl Hüsnü Dağlarca”

Öğr. Gör. Fikriye MEHMED / Emekli (Bulgaristan – Bulgaria)

“Bulgaristan’da Türkçe Eğitimi ve 1989’dan Sonra Basılan Türkçe Ders Kitapları”

Doç. Dr. Neriman HASAN (Romanya – Romania)

“Romanya’da Türkçe Varlığı Üzerine Genel Bir Bakış”

Doç. Dr. Şelale Ana HÜMMETLİ (Azerbaycan – Azerbaijan)

“Makedonya Türkleri, Türkçe Eğitim ve Fahri Kaya”

I. ULUSLARARASI BALKANLARDA TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU I. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE STUDIES IN THE BALKANS

(1. GÜN / DAY)

20.05.2021

V. OTURUM

SESSION – V

(17.30 – 19.00)

Oturum Başkanı (*Chair*)
Prof. Dr. Oktay AHMED

Başkan Yardımcısı (*Co-Moderator*)
Doç. Dr. Ertuğrul KARAKUŞ

Konuşmacılar (Speakers)
Bildiri Başlıkları (Titles)

Doç. Dr. Osman EMİN (Kuzey Makedonya – North Macedonia)

“İkinci Dünya Savaşından Sonra Kuzey Makedonya’da Türkçe Eğitimin ve Türkçe Dersin Gelişimi”

Dr. Ergin BAKİ (Kuzey Makedonya – North Macedonia)

“Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Kuzey Makedonyalı Öğrencilerin Sesli Okuma Yanıtları ve Çözüm Önerileri”

Öğr. Gör. Emine HALİL / Emekli (Bulgaristan – Bulgaria)

“1989’dan Sonra Bulgaristan’da Yayımlanan Bulgarca-Türkçe ve Türkçe-Bulgarca Sözlükler Üzerine Bir Kaynakça Denemesi”

Arş. Gör. Merima GRABČANOVIĆ (Bosna-Hersek - Bosnia and Herzegovina)

“Doğru Yola Girdim, Anam’ Şiirinde Oryantal Unsurlar”

Dr. Öğr. Üyesi Abidin KARASU, Fatma Zehra EKŞİ (Türkiye – Turkey)

“Dil ve Milliyetçilik Bağlamında 1855 Yılında Bükreş’te Basılan Bulgar Dilindeki Türkçe ve Yunanca Kelimeler Sözlüğü”

I. ULUSLARARASI BALKANLARDA TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU

I. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE STUDIES IN THE BALKANS

(2. GÜN / DAY)

21.05.2021

VI. OTURUM

SESSION – VI

(09.30 – 11.00)

Oturum Başkanı (Chair)

Prof. Dr. Ali EROL

Başkan Yardımcısı (Co-Moderator)

Doç. Dr. Gonca KUZAY DEMİR

Konuşmacılar (Speakers)
Bildiri Başlıkları (Titles)

Prof. Dr. Éva CSÁKI (Macaristan – Hungary)

“Balkanlar'daki Geleneklerde Türklerin Etkisi: Türk Halk Edebiyatına Dair”

Doç. Dr. Nevriye ÇUFADAR (Bulgaristan – Bulgaria)

“Bulgaristan’ın Kuzeydoğu Köylerindeki Bazı Gelenekler ve Ritüeller Araştırması”

Dr. Öğr. Üyesi Albana TAHIRI (Arnavutluk – Albania)

“Turkish Language And Literature in Balkans, It's Impact On Albanian Language, Legislation And Culture”

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim ÖZKAN (Türkiye – Turkey)

“Bulgaristan Türkleri Mâni ve Türkülerinde Sosyalist İdeolojinin Yansımaları”

Doç. Dr. Gonca KUZAY DEMİR (Türkiye – Turkey)

“Abdulmalik Hilmi Efendi'nin Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir Değerlendirme”

I. ULUSLARARASI BALKANLARDA TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU I. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE STUDIES IN THE BALKANS

(2. GÜN / DAY)

21.05.2021

VII. OTURUM

SESSION – VII

(11.00 – 12.30)

Oturum Başkanı (Chair)
Prof. Dr. Benedek PÉRI

Başkan Yardımcısı (Co-Moderator)
Doç. Dr. Bülent HÜNERLİ

Konuşmacılar (Speakers)
Bildiri Başlıkları (Titles)

Prof. Dr. Mahmut ÇELİK (Kuzey Makedonya – North Macedonia)
“Kuzey Makedonya’da Türkçe Eğitim ve Öğretim”

Doç. Dr. Terane Turan REHİMLİ (Azerbaycan – Azerbaijan)
“Bulgaristan’da Türk Dili ve Edebiyatının Tanıtılması, Araştırılması ve Geliştirilmesinde Azerbaycan Aydınlarının Rolü”

Arş. Gör. Sevil İREVANLI (Azerbaycan – Azerbaijan)
“Balkan Ülkeleri ile Azerbaycan Arasındaki Kültürel İlişkiler”

Doç. Dr. Liubovi ÇİMPOEŞ (Türkiye – Turkey)
“Trakya Gagauzları: 1903 ve 1993 Yıllarında Yapılan Gezilerden Notlar”

Dr. Taner GÜÇLÜTÜRK (Kosova – Kosovo)
“Milletinin Kurbanı: Yücelciler”

I. ULUSLARARASI BALKANLARDA TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU

I. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE STUDIES IN THE BALKANS

(2. GÜN / DAY)

21.05.2021

VIII. OTURUM

SESSION – VIII

(13:00 – 14:30)

Oturum Başkanı (*Chair*)
Prof. Dr. Suzan CANHASI

Başkan Yardımcısı (*Co-Moderator*)
Dr. Öğr. Üyesi Abidin KARASU

Konuşmacılar (Speakers)
Bildiri Başlıkları (Titles)

Prof. Dr. Lindita XHANARI LATIFI (Arnavutluk – Albania)

“Balkan Dillerinde Balkanik Türkizmalar”

Arş. Gör. Semra HALİLİ SKENDERİ (Kuzey Makedonya – North Macedonia)

“Türkçeden Makedoncaya Tercüme Edilen Kitaplar”

Sakhavat AZIZOV (Sehabet SAHİL) Doktora Öğrencisi (Azerbaycan – Azerbaijan)

“Bosna Hersek'te Çıkan Türkçe Gazeteler”

Dr. Öğr. Üyesi Seyhan M. İBRAHİMİ (Kuzey Makedonya – North Macedonia)

“Toplu Bellek Oluşturulurken “Ötekileştirilen” Hayatlar: Luan Starova'nın “Konstantinopolis Göçmeni” Romanı Örneği”

Öğr. Gör. Feyyaz SAĞLAM / Emekli (Türkiye – Turkey)

“Balkan Türkolojisi'nde Önemli Bir Boşluk: Basın-Yayın Tarihleri”

I. ULUSLARARASI BALKANLARDA TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU I. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE STUDIES IN THE BALKANS

(2. GÜN / DAY)

21.05.2021

IX. OTURUM

SESSION – IX

(14.30 – 16.00)

Oturum Başkanı (Chair)
Prof. Dr. Süleyman BAKI

Başkan Yardımcısı (Co-Moderator)
Doç. Dr. Ömer AKSOY

Konuşmacılar (Speakers)
Bildiri Başlıkları (Titles)

Doç. Dr. İbrahim Kelağa AHMET (Türkiye – Turkey)

“Batı Trakya’da Türk Azınlık Bağlamında Ana Dili Eğitiminin Önemi ve Azınlık Eğitimiyle Türkçenin Geleceğine Dönük Gözlemler”

Dr. Öğr. Üyesi Abdülkadir HAYBER / Emekli (Türkiye – Turkey)

“Türkçenin Arnavutluk’taki Sesi: Vasfi Samim (1905/8-1981)”

Doç. Dr. Recai ÖZCAN (Türkiye – Turkey)

“Fahri Kaya’nın Hatıralarından Hareketle Makedonya Türklerinin Kültürel Sorunları Üzerine Bazı Tespitler”

Prof. Dr. Rıdvan CANIM (Türkiye – Turkey)

“Bibliyografik Kaynaklara Göre Osmanlı Asırlarında Bulgaristan’da Yetişen Âlim ve Şairler”

Doç. Dr. Ömer AKSOY (Türkiye – Turkey)

“Şehirleşme ve Heterodoks İnanç ve Uygulamalar bağlamında Boşnakların İslamlaşma Sürecine Dair Bazı Tespit ve Değerlendirmeler”

I. ULUSLARARASI BALKANLARDA TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU

I. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE STUDIES IN THE BALKANS

(2. GÜN / DAY)

21.05.2021

X. OTURUM

SESSION – X

(16.00 – 17.30)

Oturum Başkanı (Chair)

Prof. Dr. Salih OKUMUŞ

Başkan Yardımcısı (Co-Moderator)

Doç. Dr. Atıf AKGÜN

Konuşmacılar (Speakers)
Bildiri Başlıkları (Titles)

Prof. Dr. Salih OKUMUŞ (Kosova – Kosovo)

“Çağdaş Kosova Türk Edebiyatının Önemli Temsilcilerinden Reşit Hanadan'ın Öyküleri Üzerine Bir Deneme”

Doç. Dr. Atilla JORMA (Kuzey Makedonya – North Macedonia)

“Çalkıkuşu'na Nazire Yazan Şair Ahmet Şerif Şereflî'nin Yaratıcılığı”

Dr. Öğr. Üyesi Ünal ŞENEL (Türkiye – Turkey)

“Yeni Fikir Mecmuası'nda Balkanlar”

Dr. Öğr. Üyesi Vejdi HASAN (Bulgaristan – Bulgaria)

“Türk Dili ve Edebiyatına Adanan Bir Yaşam: Doç. Dr. Haşim Akif”

İbrahim ARSLAN / Kosova Türk Gazeteciler Derneği Başkanı (Kosova – Kosovo)

“Kosova'da Türkçe Medyanın Kimlik Korunmasında Etkisi”

I. ULUSLARARASI BALKANLARDA TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU
I. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE STUDIES IN THE BALKANS

21.05.2021

KAPANIŞ OTURUMU
ASSESSMENT SESSION
(17.30-18:30)

Oturum Başkanı (*Chair*)
Prof. Dr. Edina SOLAK

Başkan Yardımcısı (*Co-Moderator*)
Prof. Dr. Mehmet TEMİZKAN

Konuşmacılar (*Speakers*)

Doç. Dr. Ertuğrul KARAKUŞ
(Kırklareli Üniversitesi Balkan Araştırmaları Merkezi Müdürü)

Doç. Dr. Alpay İGCI
(Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları [*BALTED*] Editörü)

Doç. Dr. Atıf AKGÜN
(Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Sempozyumu Düzenleme Kurulu Eş Başkanı)

I. ULUSLARARASI
BALKANLARDA
TÜRK DİLİ
VE EDEBİYATI
ARAŞTIRMALARI
SEMPOZYUMU

I. INTERNATIONAL
SYMPOSIUM ON
TURKISH LANGUAGE
AND LITERATURE
STUDIES IN THE
BALKANS

BİLDİRİLER
KİTABI

PROCEEDINGS
BOOK

20-21.05.2021

EDİTÖRLER / EDITORS

Doç. Dr. ATIF AKGÜN

Doç. Dr. ALPAY İĞCİ

Doç. Dr. ERTUĞRUL KARAKUŞ

Ege Üniversitesi Yayınları